

GEORGIA OG NORGE

Vil det russiske angrepet føre til at NATO setter fokus på de tradisjonelle oppgavene? Vil alliansen legge til side de provoserende innlemmelser av nye medlemsland?

NILS NAASTAD

Det georgiske angrepet mot utbryterrepublikken Sør-Ossetia vil for ettertiden bli stående som en klassisk strategisk blunder. I stedet for å løse problemet med makt, oppnådde det georgiske lederskapet å avsløre hvor strategisk isolert og militært hjelpeløst Georgia i realiteten er.

Mindre enn 12 timer etter at det georgiske angrepet begynte, var elementer av russernes 58. kombinerte armegruppe i samarbeid med den 19. motoriserte infanteridivisjonen på vei inn i Sør-Ossetia. De mekaniserte enhetene rykket raskt sørover mot den regionale hovedstaden Tskhinvali. I møtet med georgiske styrker anvendte russerne tung ildkraft både ved hjelp av fly og artilleri, og trolig også fra kamphelikoptre. Samtidig med den russiske bakkeoffensiven ble georgiske staber, depoter og militære produksjonsanlegg angrepet av russiske flystyrker. Georgiske marineenheter ble angrepet fra sjøsiden. Russiske spesialstyrker ble luftlandsatt for å

besette knutepunkter og trolig også for å bryte seg inn i georgiske militærbaser med depoter og våpenlagre.

De georgiske styrkene som ble overrasket i Tskhinvali ble kraftig desimert. Øvrige georgiske styrker later til å ha hatt stor evne til å trekke seg unna de russiske styrkene slik at kampene ikke ble særlig omfattende. Russiske styrker rykket også inn i Georgia fra den andre opprørsregionen, Abkhasia. I skrivende stund (primo september) står russiske styrker fremdeles på georgisk territorium.

Utviklingen bør gi anledning til å trekke noen tentative konklusjoner, både militært og politisk:

Russerne leverte tung ild både ved hjelp av artilleri og fly. Georgia var oppsatt både med amerikansk og gammelt sovjetisk materiell. T-70 bildet (utviklet på 70-tallet) var hovedstridsvogn under operasjonene både for Georgia og Russland.

Militært:

Flere amerikanske analytikere peker på at russerne nå tydeligvis har lært dreieboken for moderne høyteknologi-krigføring slik at de nå også behersker kombinerte operasjoner. Historieløsheten gjør gammel praksis ny. Den første vellykkede kombinerte operasjonen av noen størrelse fant sted i april 1940, så helt nytt er neppe dette. De sovjetiske operasjoner rundt Østersjøen vinteren 1944-45 demonstrerer også at kombinerte operasjoner er gammel kunnskap i militære kretser hos vår store nabo i øst.

Det er også pekt på som helt nytt at de russiske styrkene koordinerte sitt angrep på bakken med elektroniske angrep i det som på snobbespråk kalles det computergenererte rom. Dette er for så vidt rett. Hvor man tidligere sendte støy for å ødelegge motpartens radiokommunikasjon, sender man nå støy for å hindre kommunikasjon pr data. Igjen står vi overfor hevdvunnen praksis i ny drakt.

Snarere enn å si at vi her står overfor en helt ny form for krigføring, vil jeg mene at vi her har sett et russisk panserangrep av godt, gammelt merke. Vi har sett en begrenset form for lynkrig hvor den militære hensikten ikke har vært å omringe og ødelegge motparten, men å besette viktige

punkter. Trolig har man også hatt et annet mål med operasjonene: De siste årene har de georgiske styrkene fått overført betydelige mengder militært utstyr fra sine amerikanske venner. Det er all grunn til å tro at mye av dette nå befinner seg i Russland. De georgiske depotene ble ikke bare ødelagt, de ble tømt først.

Det bør også tilføyes at de russiske styrkene ifølge bildene vi har fra regionen, ikke var satt opp

” De georgiske styrkene var under opplæring for å dra til Irak. Denne kunnskapen viste seg relativt lite nyttig.

med det mest moderne utstyret. De har brukt den makt og det verktøy som, sett med egne øyne, var nødvendig i forhold til hensikten med operasjonene.

Overraskelse og etterretning.

Da de georgiske styrkene den 7. august angrep Sør-Ossetia befant det seg om lag 130 amerikanske militære rådgivere i Georgia. De fleste av disse hadde i følge mine (åpne) kilder kontorer i forsvarsdepartementet. Kunne man ha så mange rådgivere der uten å ane hva georgierne hadde fore? Og uansett hva amerikanerne visste eller ikke, må det også stilles spørsmål ved hvordan det var mulig at det russiske svaret kom helt over-

raskende. De russiske styrkene må ha vært forlagt svært nær grensen og de må ha hatt høy beredskap. Det er også vel kjent at russerne så sent som i juli gjennomførte en større øvelse i regionen, ”Caucasus 2008”, hvor scenariet det ble øvd på var svært likt hva man måneden etter kom til å gjennomføre.

En konspirativ mulighet er selvsagt at de georgiske myndighetene visste, og at de mente at et russisk svar ville trekke inn vestmaktene.

De georgiske styrkene skulle være en snubletråd som, når den ble brutt, ville få amerika-

nerne på banen. Dersom dette har vært tenkningen står vi snarere overfor en form for storstrategisk dyskalkuli enn en etterretningmessig blunder.

De amerikanske militære rådgiverne var ikke i regionen for å lære georgierne å slå fra seg i tilfelle et russisk angrep. De georgiske styrkene var under opplæring for å dra til Irak. Men nå viste altså denne kunnskapen seg relativt lite nyttig. Kanskje kan det georgiske fokus på Irak, flere tusen georgiske soldater var stasjonert der, forklare den georgiske blunderen også, hva enten den var grunnet i dårlig etterretning, strategisk ønsketenkning eller begge.

Et russisk panserangrep av godt, gammelt merke. Hensikten var å besette viktige punkter, ikke omringe og ødelegge motparten. Her gjorde russernes 20-30 år gamle utstyr nytten. Bildene er hentet fra en russisk «veteranside».

Politisk.

I begrunnelsen for det voldsomme svaret på den georgiske militærbruken, har den russiske ledelsen lansert en ny doktrine som vil bli lagt merke til i en rekke land: Det er Russlands plikt å beskytte russiske minoriteter i hva man kaller det nære utland, om nødvendig med makt. Det er totalt om lag 25 millioner russere som bor utenfor Russlands grenser i land som Ukraina, Moldova så vel som i Baltikum. Den britiske analytikeren Jonathan Eyal mener at russerne nå har levert en de facto garanti til russiske minoriteter hvor man truer med makt dersom landet de bor i huser ambisjoner om å bli med i NATO. Dette betyr, sier Eyal, at maktbalansen i Europa er fundamentalt endret nærmest over natten. Russland demonstrerer nå evne og vilje til å bruke makt for å hindre ytterligere utvidelse av NATO i russiske grenseområder.

Samtidig har Russland sendt sine naboer en melding om at de geografiske realiteter fortsatt gjelder: Land som grenser opp mot Russland er Russlands interesseområde. Er det andre land som også, i sin tillit til USAs allmektighet, har glemt å se på kartet? The Times siterer en georgisk bonde som stiller spørsmålet: "Hvorfor vil

ikke Amerika og NATO hjelpe oss? Dersom de ikke vil hjelpe oss nå, hvorfor hjalp vi da dem i Irak?" I sin strategiske naivitet er spørsmålet viktig å stille fordi vi også her hjemme har hørt tale om at utenlandsoperasjoner kan omsettes i en form for sikkerhetspolitiske innskudd som kan trekkes på når behovet skulle oppstå. Sikkerhetspolitikken skulle bli et spørsmål om ytelser og motytelser. Georgias misere viser tydelig at sikkerhetspolitikk ikke er en øvelse i bokføring.

Dette betyr også at det russiske

de har støtte fra alliansens største medlemsland, virker en innlemmelse nå usannsynlig. Kanskje kan det russiske angrepet dempe NATOs eksistensielle angst og føre til at fokus rettes mot de tradisjonelle oppgavene heller enn provokative innlemmelser av nye medlemsland og dårlig koordinert krigføring i andre verdensdeler.

Vestens reaksjoner mot Russland har først og fremst vært verbale. Russerne har gjort oppmerksom på at økonomiske sanksjoner vil bli møtt med mottiltak. I klartekst betyr dette gass-

ledninger til Vest-Europa kan bli avstengt. Vest-Europas avhengighet av russiske hydrokarboner begrenser det politiske handlingsrommet.

” Etter at et hus i nabolaget har brent ned, så sjekker man gjerne sin egen forsikring.

angrepet ikke bare var rettet mot Georgia. Snarere bød georgiernes strategiske dumskap russerne en god anledning til å markere nærvær i sin egen bakgård. Ingenting ved Putins opptreden i august, og han er fremdeles Russlands sterke mann om noen tvilte, tyder på at han misliker situasjonen. Russlands hovedinteresse i sør og vest har vært å hindre en videre utvidelse av NATO. Det er all grunn til å tro at georgiernes drøm om NATO-medlemskap vil forbli en drøm. Langt viktigere for Russland enn Georgia, er Ukraina. Selv om ukrainerne nå presser på for raskt medlemskap i NATO og

Konsekvenser for Norge

Fra vesteuropeisk hold er det derfor tatt til orde for å redusere avhengigheten av russisk energi. Norge peker seg ut som en pålitelig leverandør som kan bidra. Dette betyr i all enkelhet at Norges strategiske betydning for Vest-Europa øker. På den annen side vil økte norske energileveranser svekke Russlands maktposisjon i den samme regionen. Slik øker også Norges strategiske betydning for Russland. I visse situasjoner vil det være i russisk interesse å

Maktbalansen i Europa er endret over natten. Russland demonstrerte både evne og vilje til å til å bruke makt for å hindre ytterligere utvidelse av NATO i russiske grenseområder.

Forsvaret har inngått rammeavtaler på konsulenttenester på området merkantil støtte.

Trenger du merkantil støtte?

Firstventura AS er et tverrfaglig konsulentfirma som har rammeavtale med Forsvaret. Vi kan bistå med følgende:

- Planlegging og gjennomføring av offentlige anskaffelser
- Komplette rådgivning i hele innkjøpsprosessen
- Analysere og effektivere besparelser
- Risiko- /usikkerhetshåndtering
- Inngåelse av kontrakter
- Kontraheringsbistand
- Kontraktoppfølging
- Forhandlingsbistand
- Evaluering av tilbud
- Innkjøpsanalyser
- Logistikk
- E-handel

Partner Harald Alfsen
Mail: haralda@firstventura.com
Telefon: 982 69 130

Senior prosjektleder Espen Herland
Mail: espenh@firstventura.com
Telefon: 990 94 961

stoppe eller redusere norsk energiproduksjon.

En politisk erkjennelse for Norske myndigheter tør være at det nye Russland ikke alltid følger internasjonal rett. Norsk politikk er på mange måter plassert i en geopolitisk legalistisk tradisjon; bare vi følger spillereglene kan ingen anvende militær makt mot oss. Utenriksminister Koht argumenterte slik vinteren 1939-40. Samtidig argumenterte daværende sjef for Marinen, admiral Henry Diesen, med at for å angripe Norge måtte man være herre på havet. Men den som var herre på havet, mente admiralen, hadde ikke behov for å angripe Norge. Slik analyserte vi den gang bort trusselen både politisk og militært. Hvor feil tok man ikke.

Fremdeles er den sterkeste rett en form for rett som praktiseres, for øvrig ikke bare av Russland, men også av vår største allierte.

Den russiske maktbruken er en påminnelse om hvor vårt etterretningsmessige fokus bør ligge. Det russiske angrepet viser også at det i en tid hvor man mener seg å ha oversikt over det meste, fremdeles er fullt mulig å bli militært overrasket. Å tro at man nå, fordi man her oversikt over naboens styrke-disposisjoner, ikke kan bli overrasket, er en både rabiatt og naiv form for optimisme. Verken varslings-tid eller en forutseende utenriksle-

delse kan tas for gitt. Et annet spørsmål er jo hva vi skulle bruke den eventuelle varslings-tiden til. Tradisjonelt skulle jo varslings-tiden benyttes for å generere større styrker. Men da må man jo ha en styrkebasis å generere ut i fra. Dagens lettvektshær utgjør neppe en slik styrkebasis. Forsvarets funksjon er i dag, med general Diesen ord i VG siste august, "å skape en terskel mot aggresjon som er så høy at et angrep utenfra utløser unnsetning fra NATO-alliansen." Dette er en utmerket definisjon på et snubletrådforsvar.

Men dersom hensikten bare er å skaffe hjelp fra NATO, er vel Forsvaret for så vidt unødvendig. En grensekrenkelse som den Georgia ble utsatt for, er i seg selv mer enn tilstrekkelig for å utløse NATO-forpliktelsene.

I gamle dager, dvs. under den kalde krigen, opererte man som kjent med begrepet holdetid. Forsvaret skulle holde fienden stangen en viss tid, havner og flyplasser måtte holde åpne mens den kritiske hjelpen ble overført. I dag er Forsvarets holdeevne borte, samtidig som NATOs unnsetnings-evne neppe er forbedret.

Det er ikke bra å avslutte en slik analyse i en så pessimistisk tone, men det er nå engang slik at etter at et hus i nabolaget har brent ned, så sjekker man gjerne sin egen forsikring.

Og allikevel, vi er ikke truet av et russisk angrep. Den norsk-russiske grensen skal ikke stenges fordi russerne har markert nærvær i Kaukasus. Et sentralt norsk bidrag i dagens situasjon er å bidra til Russland nå ikke blir isolert. En isolasjon vil nære den dype russiske mistroen til vesten. Derfor er det viktig at det norsk-russiske samarbeidet i nord fortsetter og videreutvikles. Samtidig må vi ta legale russiske sikkerhetsinteresser på alvor. I mange år nå har Russland knapt hatt militær handlingsevne. Nå har vår store nabo vist at denne evnen er på vei tilbake.

Og skulle så galt skje at spenningen stiger også i nord, så er det jo godt å vite at norske myndigheter har en økonomisk handlefrihet som aldri tidligere i vår historie. Det norske forsvarsbudsjettets størrelse er ikke skrevet i stein.

Nils E. Naastad er førsteamanuensis ved universitet i Trondheim. Han har tidligere vært tilsatt ved Luftkrigsskolen
Nils.naastad@plu.ntnu.no

Norsk politikk er plassert i en geopolitisk, legalistisk tradisjon; bare vi følger spillereglene kan ingen anvende militær makt oss. I Kaukasus er det et annet spill. Her et utslått georgisk kjøretøy og russiske soldater som tar en hvil.